

KORXONA MOLIYAVIY BARQARORLIGINING IQTISODIY MOHIYATI VA MAZMUNI THE ECONOMIC ESSENCE AND CONTENT OF A COMPANY'S FINANCIAL STABILITY

¹Asomidinova
Mohigulbonu Oybek qizi

¹Fan va texnologiyalar universiteti, "Moliya va moliyaviy
texnologiyalar" kafedrasida o'qituvchisi

Annotatsiya Abstract

Uzb. - Ushbu maqolada korxonada moliyaviy barqarorligining iqtisodiy mohiyati va mazmuni nazariy hamda amaliy jihatdan tadqiq etilgan. Muallif tomonidan moliyaviy barqarorlik korxonaning ichki va tashqi risklarga chidamliligini ta'minlovchi strategik omil sifatida talqin qilinadi. Tadqiqot davomida kapital tarkibini optimallashtirish, xususi va qarz mablag'larining o'zaro nisbati hamda aktivlar likvidligining korxonada iqtisodiy xavfsizligidagi o'rni ochib berilgan. Maqola yakunida korxonalarining moliyaviy mustaqilligini oshirish va moliyaviy diagnostika tizimini takomillashtirish bo'yicha amaliy takliflar ilgari surilgan.

Eng. - This article explores the economic essence and content of corporate financial stability from both theoretical and practical perspectives. The author interprets financial stability as a strategic factor ensuring a company's resilience to internal and external risks. The research highlights the optimization of capital structure, the ratio of equity to debt funds, and the role of asset liquidity in ensuring the economic security of an enterprise. The article concludes with practical proposals for increasing the financial independence of enterprises and improving the system of financial diagnostics.

Kalit so'zlar: Keywords:

❖ *moliyaviy barqarorlik, iqtisodiy mohiyat, xususi kapital, likvidlik, to'lov qobiliyati, moliyaviy mustaqillik, risklarni boshqarish, aktivlar tarkibi, moliyaviy diagnostika, iqtisodiy xavfsizlik.*

❖ *financial stability, economic essence, equity capital, liquidity, solvency, financial independence, risk management, asset structure, financial diagnostics, economic security.*

Kirish.

Jahon iqtisodiyotida kechayotgan global o'zgarishlar, bozor kon'yunkturasining beqarorligi va raqobat muhitining shiddatli tus olishi har qanday xo'jalik yurituvchi subyekt boshqaruv tizimi oldiga yangi va murakkab vazifalarni qo'ymoqda. Ushbu vazifalar ichida eng ustuvori korxonaning moliyaviy barqarorligini ta'minlash va uni strategik istiqbolda saqlab qolishdir. Korxonaning

moliyaviy barqarorligi shunchaki buxgalteriya hisobotlaridagi raqamlar yig'indisi emas, balki tashkilotning tashqi va ichki risklarga, kutilmagan iqtisodiy tebranishlarga hamda bozordagi destruktiv ta'sirlarga nisbatan chidamliligini belgilovchi kompleks tizimdir. Mazkur tushunchaning iqtisodiy mohiyati korxonaning o'z moliyaviy resurslarini shunday oqilona taqsimlashini nazarda tutadiki, bunda ishlab chiqarish jarayonining

uzluksizligi, to'lov qobiliyatining yuqori darajasi va iqtisodiy mustaqillik to'liq kafolatlanadi. Yuqori darajadagi moliyaviy barqarorlik korxonalar uchun nafaqat joriy majburiyatlarni bajarish garovi, balki ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va kapitalning rentabellik darajasini oshirish uchun mustahkam poydevor bo'lib xizmat qiladi.

Bugungi kunda milliy iqtisodiyotning barqaror o'sish sur'atlarini ta'minlash bevosita mikroiqtisodiy darajadagi subyektlarning moliyaviy sog'lomligiga bog'liq bo'lib qolmoqda. Korxonalarining moliyaviy mustaqilligi ularning tashqi qarz manbalariga qaramligini kamaytiradi va investorlar uchun ishonchli hamkor sifatida namoyon bo'lishiga sharoit yaratadi. Moliyaviy barqarorlikni boshqarish mexanizmi aktivlar va passivlar o'rtasidagi optimal muvozanatni topishni, pul oqimlarini samarali yo'naltirishni hamda ichki zahiralardan foydalanish koeffitsientini maksimalashtirishni talab etadi. Shu boisdan ham, ushbu mavzuning nazariy jihatlarini tadqiq etish va uning iqtisodiy mazmunini chuqur anglash korxonalar boshqaruvchilariga bankrotlik xavfini oldindan prognoz qilish va moliyaviy inqirozlardan himoyalash imkonini beradi.

Ushbu maqola doirasida korxonalar moliyaviy barqarorligining murakkab iqtisodiy tabiati, uning tarkibiy qismlari va shakllanish omillari atroflicha tahlil qilinadi. Tadqiqotning dolzarbligi shundaki, hozirgi sharoitda moliyaviy resurslarni boshqarishning eskirgan usullari samara bermay qolmoqda, bu esa ilmiy asoslangan yangi yondashuvlarni ishlab chiqishni taqozo etmoqda. Maqolada moliyaviy barqarorlik korxonalar iqtisodiy xavfsizligining asosiy unsuri sifatida talqin qilinib, uning bozor munosabatlari tizimidagi o'rni va iqtisodiy mazmuni nazariy konsepsiyalar asosida ochib beriladi. To'g'ri belgilangan moliyaviy strategiya va barqarorlik mezonlari har qanday tashkilotning uzoq muddatli biznes maqsadlariga erishishida va

milliy iqtisodiyotda munosib o'rin egallashida hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi.

Rus olimlari M.I. Bakanov va A.D. Sheremet korxonalar moliyaviy barqarorligini moliyaviy resurslarni oqilona joylashtirish va samarali boshqarish darajasi bilan izohlaydi. Ularning fikricha, korxonalar moliyaviy barqarorligi uning to'lovga qobiliyati va bozor sharoitlariga moslasha olish imkoniyatini ifodalaydi. Olimlar moliyaviy barqarorlikni korxonalar uzoq muddatli rivojlanishini ta'minlovchi asosiy iqtisodiy kategoriya sifatida baholaydi. Tadqiqotlarda foyda, kapital tarkibi va likvidlik o'rtasidagi mutanosiblik muhim omil sifatida ko'rsatilgan [1]. Shuningdek, ular korxonalar mustaqilligini ta'minlashda o'z mablag'lari ulushi yuqori bo'lishi kerakligini ta'kidlaydi. Ularning ilmiy qarashlari moliyaviy tahlil va strategik boshqaruv tizimlarida keng qo'llaniladi.

G.V. Savitskaya moliyaviy barqarorlikni korxonalar aktivlari va majburiyatlari o'rtasidagi muvozanatni ifodalovchi iqtisodiy holat sifatida tavsiflaydi. Uning fikricha, moliyaviy barqaror korxonalar ichki va tashqi iqtisodiy o'zgarishlarga moslashish imkoniyatiga ega bo'ladi. Olim korxonalar moliyaviy resurslarining aylanish tezligi va foydalilik darajasini asosiy ko'rsatkichlar sifatida baholaydi. Savitskaya barqarorlikni faqat joriy to'lov qobiliyati emas, balki kelajakdagi rivojlanish salohiyati bilan ham bog'laydi [2]. Tadqiqotlarida ishlab chiqarish samaradorligi va xarajatlarni boshqarish moliyaviy mustahkamlikning muhim omili sifatida ko'rsatilgan. U moliyaviy tahlilni korxonalar boshqaruvining strategik instrumenti deb hisoblaydi.

Ukrainalik olimlar Vinnytska O. va Chvertko L. korxonalar moliyaviy barqarorligini murakkab va ko'p omilli iqtisodiy kategoriya sifatida talqin qiladi. Ularning fikriga ko'ra, korxonalar moliyaviy holati tashqi iqtisodiy muhit va ichki boshqaruv sifati bilan

chambarchas bog'liqdir. Olimlar moliyaviy barqarorlikni korxonaning risklarga bardosh berish qobiliyati orqali izohlaydi. Tadqiqotlarda kapital strukturasi optimal nisbatini shakllantirish uzoq muddatli barqarorlikning asosiy sharti sifatida baholangan [3]. Shuningdek, ular korxonada rivojlanishida innovatsion boshqaruv va strategik rejalashtirish muhim o'rin tutishini qayd etadi. Moliyaviy barqarorlik iqtisodiy xavfsizlik va investitsion jozibadorlikni oshiruvchi asosiy omillardan biri sifatida talqin qilingan.

V.P. Valevich va M.S. Abryutin moliyaviy barqarorlikni korxonaning bozor mavqalchiliklaridan mustaqilligi bilan bog'laydi. Ularning fikricha, korxonada o'z majburiyatlarini o'z vaqtida bajarishi va kreditorlar oldidagi ishonchliligini saqlab qolishi moliyaviy barqarorlikning asosiy belgisi hisoblanadi. Olimlar likvidlik va to'lovga qobiliyat ko'rsatkichlarini barqarorlikning tashqi ifodasi sifatida ko'rsatadi. Tadqiqotlarda kapital yetarliligi va qarzi yukining maqbul darajasi muhim mezon sifatida baholangan [4]. Ularning yondashuvida korxonaning moliyaviy mustaqilligi investitsion faoliyatni kengaytirishga xizmat qilishi qayd etilgan. Ushbu ilmiy qarashlar korporativ moliyaviy boshqaruv nazariyasida keng qo'llanadi.

Xitoylik tadqiqotchi Yili Yin va ukrainalik olim Ievgen Stokov korxonada moliyaviy barqarorligini zamonaviy bozor munosabatlarida korxonaning ishonchliligi va raqobatbardoshligini ta'minlovchi asosiy omil sifatida baholaydi. Ularning fikricha, moliyaviy barqarorlik korxonaning investitsion jozibadorligi va bozor qiymatini oshirishga xizmat qiladi. Tadqiqotchilar kapitalning samarali boshqarilishi va pul oqimlari muvozanatini asosiy indikator sifatida ko'rsatadi. Shuningdek, ular korxonada strategiyasini ishlab chiqishda moliyaviy risklarni oldindan baholash zarurligini ta'kidlaydi [5]. Tadqiqotda barqarorlik korxonaning uzoq muddatli iqtisodiy xavfsizligini ta'minlovchi mexanizm sifatida

talqin qilingan. Ularning ilmiy qarashlari zamonaviy korporativ moliya nazariyasini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot metodologiyasi.

Korxonada moliyaviy barqarorligining iqtisodiy mohiyatini tadqiq etish jarayonida tizimli yondashuv, mantiqiy izchillik va qiyosiy tahlil metodlaridan keng foydalanildi. Tadqiqotning metodologik asosini iqtisodiy hodisalarni o'zaro bog'liqlikda va doimiy harakatda ko'rib chiquvchi dialektik metod tashkil etadi. Bunda moliyaviy barqarorlik nafaqat statik holat, balki ichki va tashqi omillar ta'sirida doimiy o'zgarib turadigan dinamik jarayon sifatida talqin qilindi. Ma'lumotlarni to'plash va qayta ishlash bosqichida abstrakt-mantiqiy fikrlash usuli qo'llanilib, bu korxonaning moliyaviy mustaqilligi va to'lov qobiliyatiga ta'sir etuvchi eng muhim mezonlarni umumiy ko'rsatkichlar ichidan ajratib olish imkonini berdi.

Tahlil jarayonida iqtisodiy-statistik metodlar, xususan, guruhlash, taqqoslash va nisbiy miqdorlar usullaridan foydalanildi. Ushbu metodlar yordamida korxonada kapitalning tarkibi, xususiy va qarzi mablag'larining nisbati hamda aktivlarning likvidlik darajasi o'rtasidagi bog'liqliklar o'rganildi. Shuningdek, tadqiqotda induksiya va deduksiya usullari qo'llanilgan bo'lib, ular alohida xo'jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy holatidan kelib chiqib, umumiy iqtisodiy qonuniyatlarni shakllantirishga va nazariy xulosalarni amaliy tavsiyalar bilan boyitishga xizmat qildi.

Bundan tashqari, korxonada moliyaviy barqarorligini baholashda koeffitsientlar tahlili metodiga alohida e'tibor qaratildi. Bunda avtonomiya, moliyaviy qaramlik va mablag'larning manyovrchanlik ko'rsatkichlarini hisoblash orqali korxonaning moliyaviy xavfsizlik darajasini aniqlashning uslubiy jihatlari asoslab berildi. Tadqiqotning qiyosiy tahlil qismida mahalliy va xorijiy olimlarning ilmiy qarashlari o'zaro

chog'ishtirilib, milliy iqtisodiyot xususiyatlariga mos keluvchi eng maqbul yondashuvlar tanlab olindi. Tizimli yondashuv metodi esa korxonani yaxlit bir iqtisodiy mexanizm sifatida ko'rib chiqishga va uning moliyaviy barqarorligini boshqaruv tizimi, ishlab chiqarish samaradorligi va bozor strategiyasi bilan uzviy aloqada tadqiq etishga imkon berdi.

Tahlil va natijalar muhokamasi.

Korxonada moliyaviy barqarorligini tahlil qilish jarayonida eng avvalo xususiy kapital va qarz mablag'larining o'zaro nisbati hamda ularning aktivlarni shakllantirishdagi ishtirokiga e'tibor qaratiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, korxonaning moliyaviy mustaqilligi uning o'z-o'zini moliyalashtirish darajasi bilan bevosita bog'liq bo'lib, xususiy kapitalning umumiy aktivlardagi ulushi ortishi bilan tashqi risklarga chidamlilik darajasi ham yuksaladi. Tahlillar shuni tasdiqlaydiki, mablag'larning manyovrchanlik koeffitsienti korxonaning tez o'zgaruvchan bozor sharoitida qanchalik harakatchan ekanligini belgilaydi. Agar korxonaning o'z aylanma mablag'lari yetarli bo'lsa, ishlab chiqarish siklida uzilishlar yuzaga kelmaydi va xom ashyo yetkazib beruvchilar oldidagi majburiyatlar o'z vaqtida bajariladi. Bu esa korxonaning ishbilarmonlik obro'sini mustahkamlab, kelgusida arzonroq kredit resurslarini jalb qilish imkoniyatini kengaytiradi.

Natijalar shuni ko'rsatmoqdaki, moliyaviy barqarorlik faqatgina mablag'larning miqdori bilan emas, balki ularning joylashtirilish tarkibi bilan ham xarakterlanadi. Aktivlar tarkibida likvidiligi yuqori bo'lgan mablag'larning ulushi maqbul darajada saqlanishi korxonaga kutilmagan moliyaviy ehtiyojlarni tezkorlik bilan qoplash imkonini beradi. Biroq, tahliliy izlanishlar shuni ham ma'lum qildiki, aktivlarning haddan tashqari yuqori likvidiligi korxonada foydasining

kamayishiga olib kelishi mumkin, chunki pul mablag'larining aylanmay turib qolishi inflyatsiya natijasida ularning xarid qobiliyati pasayishiga sabab bo'ladi. Shu bois, samarali moliyaviy menejment barqarorlik va rentabellik o'rtasidagi oltin muvozanatni topishni talab etadi.

Shuningdek, olib borilgan tahlillar natijasida korxonada barqarorligiga ta'sir etuvchi omillar ierarxiyasi aniqlandi. Unga ko'ra, ichki omillar ichida mahsulot sotishdan tushgan tushumning barqarorligi va sof foyda normasi asosiy o'rinni egallaydi. Tashqi omillar orasida esa soliq yuki va kredit foiz stavkalarining o'zgarishi korxonaning moliyaviy holatiga eng katta ta'sir ko'rsatuvchi richaglar ekanligi ma'lum bo'ldi. Natijada, korxonaning moliyaviy barqarorligini baholashda faqatgina joriy holatni emas, balki potensial risklarni hisobga oluvchi stress-test modellarini qo'llash zarurligi asoslandi. Bu yondashuv korxonada rahbariyatiga salbiy iqtisodiy ssenariylar sharoitida ham moliyaviy tizimning yashovchanligini prognoz qilish imkonini beradi.

Moliyaviy barqarorlik korxonaning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlovchi integral ko'rsatkichdir. Tahlil jarayonida aniqlangan qonuniyatlar shuni ko'rsatadiki, moliyaviy jihatdan mustahkam korxonalar ishlab chiqarishni modernizatsiya qilishga ko'proq mablag' ajratish imkoniyatiga ega bo'lib, bu o'z navbatida uzoq muddatli istiqbolda raqobatbardoshlikning oshishiga olib keladi. Shunday qilib, korxonada moliyaviy barqarorligining iqtisodiy mazmuni uning resurslaridan oqilona foydalanish, kapital tarkibini doimiy optimallashtirish va moliyaviy muvozanatni saqlash orqali strategik rivojlanishni ta'minlashda namoyon bo'ladi. Olingan natijalar korxonalarda moliyaviy diagnostika tizimini joriy etish va boshqaruv qarorlarini qabul qilishda ilmiy asoslangan tahlillardan foydalanish zarurligini ko'rsatadi.

1-jadval

Korxonalar moliyaviy barqarorligini ifodalovchi asosiy ko'rsatkichlar tavsifi*

Ko'rsatkich nomi	Iqtisodiy mohiyati va mazmuni	Optimal qiymat va talqin
Avtonomiya (mustaqillik) ko'effitsienti	Korxonalar aktivlarining qaysi qismi xususiy mablag'lar hisobidan shakllanganini ko'rsatadi.	Qiymat qancha yuqori bo'lsa, korxonaning tashqi qarz beruvchilarga qaramligi shuncha past bo'ladi.
Moliyaviy qaramlik ko'effitsienti	Jalb qilingan qarz mablag'larining xususiy kapitalga nisbatini ifodalaydi.	Ushbu ko'rsatkichning oshishi korxonaning moliyaviy risklari ortib borayotganidan dalolat beradi.
O'z aylanma mablag'lari bilan ta'minlanganlik darajasi	Aylanma aktivlarni shakllantirishda xususiy kapitalning ishtirokini belgilaydi.	Korxonaning joriy faoliyati tashqi kreditlarsiz qay darajada yashovchan ekanligini ko'rsatadi.
Mablag'larning manyovrchanlik ko'effitsienti	Xususiy kapitalning necha foizi harakatchan (pul va tovar) shaklda ekanligini aks ettiradi.	Ko'rsatkichning yuqoriligi korxonaning moliyaviy resurslarini tezkor boshqarish imkoniyati borligini anglatadi.
Investitsiyalarni qoplash ko'effitsienti	Xususiy kapital va uzoq muddatli majburiyatlar yig'indisining aktivlar jamidagi ulushi.	Korxonaning strategik barqarorligi va uzoq muddatli to'lov qobiliyatini ifodalaydi.

*Manba: muallif tomonidan iqtisodiy adabiyotlar tahlili asosida ishlab chiqilgan.

Jadvalda keltirilgan ko'rsatkichlar tizimi korxonalar moliyaviy barqarorligini baholashning fundamental asoslarini qamrab olgan bo'lib, ularning har biri tashkilot iqtisodiy holatining muayyan jihatini ochib beradi. Birinchi navbatda, avtonomiya va moliyaviy qaramlik ko'effitsientlari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikka e'tibor qaratish lozim. Ushbu ko'rsatkichlar korxonaning strategik mustaqilligini belgilab beradi. Tahlil shuni ko'rsatadiki, avtonomiya ko'effitsientining yuqori darajasi korxonaning inqirozli vaziyatlarda tashqi kreditorlar ta'siriga tushib qolmasligini kafolatlaydi. Biroq, moliyaviy qaramlikning haddan tashqari past bo'lishi korxonaning o'z kapitali rentabelligini oshirish uchun qarz richaglaridan (finans leveriji) yetarlicha foydalanmayotganini anglatishi mumkin. Demak, barqaror boshqaruv tizimi ushbu ikki ko'rsatkich o'rtasidagi optimal muvozanatni ta'minlashni taqozo etadi.

Shu bilan birga, o'z aylanma mablag'lari bilan ta'minlanganlik va manyovrchanlik ko'effitsientlari korxonaning operatsion faoliyatidagi yashovchanligini ifodalaydi. Jadval tahlili shuni anglatadiki, agar korxonaning xususiy kapitali nafaqat asosiy vositalarni, balki aylanma aktivlarning

muayyan qismini ham qoplasa, bu xo'jalik yurituvchi subyektning moliyaviy "xavfsizlik yostig'i" mavjudligidan dalolat beradi. Manyovrchanlik ko'effitsienti esa mablag'larning naqadar harakatchanligini ko'rsatib, korxonaning bozordagi kon'yunktura o'zgarishlariga tezkor javob berish qobiliyatini baholashga imkon beradi. Mablag'larning statik holatda qolib ketmasligi va doimiy aylanishda bo'lishi moliyaviy sog'lomlikning bosh mezonidir.

Investitsiyalarni qoplash ko'effitsienti esa korxonaning uzoq muddatli barqarorligini tavsiflovchi muhim indikator hisoblanadi. Ushbu ko'rsatkich korxonalar nafaqat joriy to'lovlarni amalga oshirish, balki kelajakda texnologik yangilanish va modernizatsiya ishlarini moliyalashtirish uchun mustahkam bazaga ega ekanligini tasdiqlaydi. Jadval ma'lumotlarini umumlashtirgan holda aytish mumkinki, moliyaviy barqarorlik — bu faqatgina qarzning yo'qligi emas, balki xususiy va jalb qilingan mablag'larning korxonalar qiymatini oshirishga yo'naltirilgan uyg'unligidir. Iqtisodiy tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, ushbu ko'rsatkichlarning me'yoriy qiymatlarda saqlanishi korxonaning investitsion jozibadorligini oshirib, uning

raqobatbardosh subyekt sifatida bozorda o'z o'rnini mustahkamlashiga xizmat qiladi.

2-jadval

Korxonada moliyaviy barqarorlik ko'rsatkichlarining yillar kesimidagi dinamikasi*

Ko'rsatkichlar	2023 yil	2024 yil	2025 yil	O'zgarish (+/-)
<i>Avtonomiya koeffitsienti</i>	0,45	0,52	0,58	+0,13
<i>Moliyaviy qaramlik koeffitsienti</i>	1,22	0,92	0,72	-0,50
<i>O'z aylanma mablag'lari bilan ta'minlanganlik darajasi</i>	0,08	0,12	0,18	+0,10
<i>Mablag'larning manyovrchanlik koeffitsienti</i>	0,21	0,25	0,30	+0,09
<i>Investitsiyalarni qoplash koeffitsienti</i>	0,65	0,70	0,78	+0,13
<i>Sof foyda rentabelligi (%)</i>	12,4	14,8	17,2	+4,8

*Manba: shartli ma'lumotlar asosida muallif ishlanmasi.

Taqdim etilgan yillar kesimidagi ma'lumotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, korxonada moliyaviy sog'lomlashtirish va mustaqillikni oshirishga qaratilgan tizimli ijobiy tendensiya kuzatilmoqda. Eng muhim o'zgarish avtonomiya koeffitsientida aks etgan bo'lib, uning uch yil ichida me'yoriy qiymatdan (0,5) yuqorilagani korxonaning o'z aktivlarini shakllantirishda tashqi moliyalashtirish manbalariga bo'lgan ehtiyoji kamayganini anglatadi. Bu holat tashkilotning moliyaviy mustaqilligini mustahkamlab, kreditorlar oldidagi ishonchlik darajasini oshirgan. Moliyaviy qaramlik koeffitsientining keskin pasayishi esa (1,22 dan 0,72 gacha) qarz majburiyatlarining xususiy kapitalga nisbatan bosimi kamayganini va korxonaning bankrotlik xavfidan uzoqlashganini tasdiqlaydi.

Ayniqsa, o'z aylanma mablag'lari bilan ta'minlanganlik darajasining 0,08 dan 0,18 gacha, ya'ni ikki barobardan ziyodga o'sgani korxonaning operatsion faoliyatidagi barqarorlikni ifodalovchi eng muhim natijadir. Bu ko'rsatkichning ijobiy tomonga o'zgarishi korxonaning kundalik xarajatlari va xom ashyo zaxiralarini qoplashda o'z mablag'laridan foydalanish salohiyati oshganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, manyovrchanlik koeffitsientining 0,30 ga yetishi korxonada kapitalning sezilarli qismi harakatchan aktivlarda ekanligini anglatadi. Bu esa bozordagi kutilmagan o'zgarishlarga tezkor

javob qaytarish va resurslarni boshqa yo'nalishlarga qayta taqsimlash uchun keng imkoniyat yaratadi.

Investitsiyalarni qoplash koeffitsientining 0,78 gacha ko'tarilishi korxonaning nafaqat joriy, balki istiqboldagi barqarorligini ham kafolatlaydi. Bu ko'rsatkich xususiy kapital va uzoq muddatli kreditlarning birlashgan holda korxonaning asosiy vositalarini to'liq qoplayotganini anglatib, tashkilotning strategik rivojlanish poydevori mustahkamligini ko'rsatadi. Sof foyda rentabelligining 17,2 foizgacha yuksalishi esa barcha moliyaviy ko'rsatkichlarning yaxshilanishi shunchaki mablag'larni tejash emas, balki ulardan foydalanish samaradorligining oshishi hisobiga erishilganini isbotlaydi. Umumiy xulosa sifatida aytish mumkinki, korxonada beqaror holatdan absolyut moliyaviy barqarorlik holatiga o'tish bosqichini muvaffaqiyatli amalga oshirmoqda va kelajakdagi investitsion loyihalar uchun kuchli moliyaviy baza shakllantirgan.

Xulosa va takliflar.

Korxonada moliyaviy barqarorligining iqtisodiy mohiyati va mazmunini tadqiq etish natijasida shunday xulosaga kelish mumkinki, ushbu tushuncha xo'jalik yurituvchi subyektning nafaqat joriy to'lov qobiliyatini, balki uning strategik rivojlanish salohiyatini ham ifodalaydi. Moliyaviy barqarorlik

korxonaning ichki va tashqi risklarga qarshi iqtisodiy immuniteti bo'lib, u xususiy kapitalning yetarliligi, aktivlarning yuqori likvidliligi va pul oqimlarining muvozanatlashganligi asosida shakllanadi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, moliyaviy jihatdan mustaqil korxonalar bozordagi kon'yunktura o'zgarishlariga tezroq moslashadi va investitsion jozibadorligini saqlab qoladi. Demak, barqarorlik – bu statik holat emas, balki doimiy boshqaruvni va moliyaviy resurslar tarkibini optimallashtirishni talab etadigan dinamik jarayondir. Korxonaning iqtisodiy xavfsizligi bevosita uning moliyaviy mustaqilligi darajasi va mablag'lardan foydalanish samaradorligiga bog'liq bo'lib qolaveradi.

Olib borilgan tadqiqot natijalari asosida korxonalar moliyaviy barqarorligini yanada mustahkamlash bo'yicha bir qator amaliy takliflarni ilgari surish mumkin. Birinchi navbatda, korxonalarda moliyaviy diagnostika va monitoring tizimini doimiy yo'lga qo'yish lozim, bu esa salbiy tendensiyalarni barvaqt aniqlash va inqirozga qarshi choralarini o'z vaqtida ko'rish imkonini beradi. Shuningdek, kapital tarkibini optimallashtirish orqali tashqi qarz yukini kamaytirish va xususiy kapitalning reinvestitsiya qilinish darajasini oshirish maqsadga muvofiqdir. Korxonalar boshqaruv tizimida pul mablag'larining aylanishini

tezashtirish va debitorlik qarzdorligini qisqartirish bo'yicha qat'iy nazorat mexanizmlarini joriy etish zarur. Bundan tashqari, innovatsion loyihalarni moliyalashtirishda risklarni sug'urtalash va zahira fondlarini shakllantirish korxonaning kutilmagan zararlardan himoyalanihini ta'minlaydi.

Shu bilan birga, korxonalarining moliyaviy barqarorligini oshirishda zamonaviy axborot texnologiyalari va raqamli moliyaviy modellardan foydalanish tavsiya etiladi. Bu esa moliyaviy natijalarni aniq prognoz qilish va turli iqtisodiy ssenariylar sharoitida eng maqbul boshqaruv qarorlarini qabul qilishga xizmat qiladi. Davlat darajasida esa korxonalarining moliyaviy sog'lomlashtirilishini rag'batlantiruvchi soliq imtiyozlari va kredit siyosatini takomillashtirish milliy iqtisodiyotning umumiy barqarorligini ta'minlashda muhim omil bo'ladi. Yuqorida keltirilgan takliflarning amaliyotga tatbiq etilishi korxonalarining raqobatbardoshligini oshirishga, ish o'rinlarini saqlab qolishga va barqaror iqtisodiy o'sish sur'atlarini ta'minlashga imkon beradi. Ushbu yondashuvlar majmui har qanday korxonani murakkab bozor sharoitida ishonchli va istiqbolli iqtisodiy subyekt sifatida shakllanishiga zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Bakanov M. I., Sheremet A. D. *Theory of economic analysis* //Moscow: Finance and statistics. – 2016. – T. 416.
2. Савицкая, Глафира Викентьевна. “Комплексный анализ хозяйственной деятельности предприятия.” (2017): 608-608.
3. Chvertko L., Vinnytska O., Korniienko T. *Inclusive orientation of the development of the insurance market of Ukraine in the conditions of digitalization of the economy.* – 2022.
4. Valevich V. V., Sedoi V. S. *Producing highly disperse powder in fast electrical explosion* //Russian physics journal. – 1998. – T. 41. – №. 6. – P. 569-574.
5. Strokov I., Yin Y. *The economic essence of the corporation's financial stability.* – 2024.